

Møte for lukkede dører, Stortinget 18. juni 1921

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 18. juni 1921 kl. 13.00.

Præsident: Buen.

Dagsorden:

Indstilling fra finans- og toldkomiteen om forhøielse av tolden paa visse varer. (Indst. S. nr. 220).

Præsidenten: Møtet er sat for lukkede døre. Naar det er skedd, er det for at behandle en hemmelig indstilling, som netop er omdelt paa repræsentanternes pladse. Præsidenten foreslaar, at regjeringens medlemmer, kontorchefen, funktionærer ved Stortingets kontor og referenter, ansat i Stortinget, samt overbetjenten i Stortinget gis adgang til møtet.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Den foreliggende indstilling har ikke ligget ute den fastsatte frist, men præsidenten foreslaar, at den behandles straks.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Indstilling fra finans- og toldkomiteen om forhøielse av tolden paa visse varer (Indst. S. nr. 220).

F. L. Konow (komiteens ordfører): Som det vil sees av den foreliggende proposition er det indstillet til Kongen at ophæve den kgl. resolution av 15de april, hvorved det altsaa i henhold til Stortingets beslutning blev bestemt, at "de i toldtariffens slutning fastsatte toldsatser, der skal træde ikraft efterhaanden som de med Spanien, Portugal og Frankrike indgaaede overenskomster angaaende indførselstolden for visse varer ophører at gjælde, indtil videre ikke skal komme til anvendelse, uagtet overenskomsten med Spanien er traadt ut av kraft." Forholdet er det, at vi i toldtarifen har endel lavere satser for sydfrugter, for grønsaker og for vin, som er optat i toldtarifen. Disse lavere satser er kommet ind derved, at vi har hat en tarifavtale med Spanien, Portugal og Frankrike; men efterhaanden som traktaterne med Spanien og Frankrike utløper, og efterat man har faat en mestbegunstigelsesoverenskomst med Portugal, saa er der nu adgang til for Norge at ophæve disse minimale satser, og da vil, efterat denne kgl. resolution er ophævet, satserne paa side 78 i toldtariffen automatisk træde ind. Paa den maate vil nu - efter den kgl. resolution som er tat der - satserne forhøies saaledes som det vil sees paa side 3 i propositionen, idet den ordinære tariffs minimalsatser nu vil komme til at gaa over til de saakaldte tillæggets minimalsatser. Derved vil tolden paa endel frugter, grønsaker, kork og andre varer bli automatisk forhøiet. Utenfor denne

automatiske forhøielse har departementet nu foreslaat en ekstra forhøielse for vindruer og friske bananer. Efterat den franske traktat idag er utløpen og derved at den nye overenskomst, som nu er truffet med Frankrike, er offentliggjort, saa er der nu for vinens vedkommende anledning til at kunne sætte op toldsatsene paa champagne, d.v.s. mousserende vine og paa almindelige vine paa flasker og paa foustager. Dette er altsaa nu foreslaat av departementet. Komiteen har tiltraadt satsernes forhøielse i sin almindelighet, idet et flertal gaar med paa den. Kun for 2 satsers vedkommende, nemlig vindruer og bananer, har et mindretal, hr. C. O. Lund og jeg, gjort et forbehold, idet vi ikke vil gaa med paa nogen forhøielse. Av disse forhøiede toldsats vil statskassen dra nytte, og de vil altsaa virke fiskalt, idet indtægterne ved satsernes vedtagelse vil bli adskillig forhøiet og derved bringe flere penge i statskassen. Naar man nu skal gaa til avslutning av en endelig traktat vil man desuten ha anledning til at ta utgangspunkt i disse satsers.

Nygaardsvold: Jeg vil først faa lov til at gjøre den bemerkning, at der er blit forfærdelig liten tid for komiteen til behandling av dette spørsmaal. Vi fik jo propositionen først idag, og vi har hat knapt en times tid til at gjennemgaa propositionen og ta stilling til denne sak. Stortingets øvrige medlemmer har vel kanskje hat endnu knappere tid end vi i komiteen, for saavidt jeg vet, er propositionen omdelt netop nu, hvis man da har vundet at faa den omdelt til allesammen i Stortinget. Jeg vil i likhet med sakens ordfører gjøre opmerksom paa at den toldforhøielse som vi her indbys til at gaa med paa, er av fiskal art, rent fiskal art, og saavidt jeg forstaar har denne forhøielse ingen forbindelse med traktatforhandlingerne og med den toldkrig vi er kommet op i, paa grund av traktatforhandlingerne. Det forekommer mig at de forhøielser man har gaat til paa grund av traktatforhandlingerne og toldkrigen, har git slik en mersmak at man har tænkt som saa: Det er gaat saa glat denne gang. Nu kan vi likesaa godt med det samme gaa til forhøielse av minimalsatsene for varer som ikke er direkte berørt av toldkrigen, saa gaar det med det samme like glat. Jeg har i komiteen i det korte møte vi har hat, tat avstand fra de 3 første poster i indstillingen, nemlig forhøielsen av tolden paa vindruer og friske og tørrede bananer. Jeg synes nemlig det er et noksaa drøit stykke paa saa kort varsel og med saa liten begrundelse at gaa hen og foreslaa en noksaa sterk forhøielse paa vindruer og bananer. Vi husker allesammen det vakte noksaa stor motstand at maksimaltolden paa vindruer især skulde forhøies, paa grund av toldkrigen med Spanien. Den gang gjaldt forhøielsen av maksimaltolden ogsaa tørrede bananer. Nu opfordres vi til at gaa med paa en noksaa stor forhøielse av friske bananer. For min del vil jeg si at en forhøielse, en fordyrelse av bananer er noget av det sidste jeg vil gaa med paa for frugttoldens vedkommende. Bananer er en sund og nærende frugt, en frugt jeg mener at vi alle sammen skulde være interesseret i at vi kunde faa saa billig som mulig her

hjemme. Tolden paa disse frugter er som sagt av rent fiskal art; det er ikke beskyttelsestold i nogen som helst henseende, og da det ingen som helst forbindelse har med den paagaende toldkrig, finder jeg at maatte stemme mot toldforhøielse av disse frugter. Derimot stemmer jeg for forhøielse av vintolden. Jeg skal ikke gaa mere ind paa dette her, men jeg vil kun legge til at det forekommer mig at man kunde ha ventet med toldforhøielse paa bananer og vindruer til man kom til selve toldtarifbehandlingen i aar. Jeg nærer en frygt for at man vil forsøke at gaa til en gjennomgripende forhøielse av tolden paa mange varer i aar, baade av beskyttelsehensyn og av fiskale hensyn. Man bør ta alle ting under ett, saa man kunde diskutere det i sin helhet, i stedenfor at plukke ut den ene artikkel da, og den anden artikkel da. Jeg stemmer mot enhver forhøielse av told paa vindruer og bananer.

Statsraad Hagerup Bull: Det er rigtig som herr Nygaardsvold sa at baade komiteen og stortingets medlemmer forøvrig har hat beklagelig kort tid til at se paa saken. Tildels skriver det sig fra omstændigheter som vi ikke har været herre over. Det hadde været departementets mening da der den 14. ds. blev avgit proposition at foranledige at propositionen straks blev overbragt stortinget og tat under behandling, men det viste sig at der var nogen vanskeligheter med hensyn til offentliggjørelsen av den midlertidige overenskomst med Frankrike, saa det kunde trække ut, og det kunde medføre at man fik altfor lang tid mellem fremsættelsen av propositionen og indtil dens vedtagelse. Der var da fare for at meddelelser kunde tilflyte almenheten om hvad der forestod, og det kunde bli skadelig for statskassen. Derfor utsatte man overbringelsen av propositionen til igaar eftermiddag. Ved en misforstaaelse blev ogsaa trykningen av propositionen stanset, saa den ikke, som min forutsætning var, kunde utdeles allerede straks efter at propositionen var blit overbragt stortinget. Det er som sagt en misforstaaelse fra departementets side som jeg meget beklager. Jeg synes forøvrig at saken skulde være noksaa overskuelig.

Naar denne sak er bragt fram særskilt er det av hensyn til traktatforhandlingerne med vinlandene. Det er nemlig saadan, at man ikke blot kan nøie sig med at ha høie maksimalsatser overfor de lande, som ikke vil gaa til en overenskomst med os, men man maa ogsaa ha enkelte satser som er av den beskaffenhet, at man, i tilfælde det skal bli nødvendig, kan gjøre indrømmelser ved minimalsatserne. Det er klart at det første vilkaar, som man vil være stillet overfor, naar man skal indgaa overenskomst, det er at minimalsatserne kommer til at gjælde. Men dernæst maa man ogsaa være istand til at gjøre visse indrømmelser, og det er kun at opnaa hvis man har minimumssatser som man kan fire paa. Hvis man ikke hadde hat dette for øie, vilde jeg været enig i, at der kunde reise sig adskillige betæneligheter mot at forhøie minimumssatserne for vindruer og bananer. Det er altsaa ikke blot de fiskale hensyn som har gjort sig gjældende naar man har foreslaat disse satser forhøiet. Det er ikke i første række engang det, men, jeg hadde nær sagt, det er ganske

overveiende for ikke at si utelukkende hensynet til de forestaaende traktatforhandlinger. Netop disse satser er det - om man forhøier dem - hvorpaa man, hvis man skal opnaa en gunstig overenskomst for os, kan gjøre indrømmelser, og det er spesielt under hensyn til at vore forhandlere med vinlandene ikke skal være berøvet et vaaben, som kan være nødvendig for dem, at jeg indtrængende vil henstille til stortinget at gaa med paa dette. Hvis man aapner denne adgang til at fire paa satserne ved at sette dem saa pas høit som her er foreslaat, saa har man intet forspildt, hvis det skulde vise sig, at man ikke behøver at gjøre indrømmelser paa disse punkter overfor de magter man forhandler med; de kan nedsættes i tilfælde man bakefter finder at satserne er høiere end man finder overensstemmende med vore interesser. Men man maa ikke avskjære sig adgangen til at benytte de midler under forhandlingerne som kan vise sig nødvendige, saa meget mer, som man, som sagt, kun binder sig i den tid forhandlingerne staar paa; bakefter, hvis det viser sig, at man ikke hadde behøvet at sette satserne saa høit - vel, saa kan man sette dem ned, om man saa synes. Jeg er ganske enig i hvad der er fremholdt fra mange kanter, at i og for sig er vindruer og bananer ikke noget ublandet ønskelig skatteobjekt, men som sagt av hensyn til de forestaaende forhandlinger tror jeg - og jeg har ogsaa uttalelser fra dem som har siddet oppe i forhandlingerne som gaar i den retning - at det vil være ønskelig at man faar en del satser, hvorpaa man i tilfælde kan fire.

Castberg: Jeg vil faa lov til at uttale min tilslutning til det som finansdepartementets chef nu sa. Naar jeg for min del er enig i disse forhøielser, saa er det ikke fordi jeg mener, at det spørsmål i og for sig, om der skal være høiere told paa disse artikler, nu foreligger, men det er av samme grund som jeg stemte for maksimalsatsernes forhøielse overfor Spanien i sin tid, idet det forekommer mig utvilksomt - som ogsaa statsraad Hagerup Bull nævnte - at det har betydning for forhandlingerne at disse minimalsatser hæves, idet det jo er av væsentlig betydning, hvad man har at falde tilbake paa, hvis man skal kunne komme til en overenskomst. Henset dertil, uten at ta standpunkt til spørsmålet om toldsatser i sin almindelighet og deres forhold til vor toldpolitikk, finder jeg for min del at maatte anbefale komiteens indstilling som en ekstraordinær foranstaltning under den nuværende situation - den toldpolitiske og traktatmæssige situation.

W. Konow (komiteens formand): Komiteens flertal er ogsaa gaat med paa den kongelige proposition av taktiske hensyn, fordi det har sin betydning at vi har noget at slaa av paa, hvis vi skal kunne faa en traktat med Spanien og Portugal, som vi maa haabe paa. Men det har ogsaa for flertallet - ialfald for flere medlemmers vedkommende av flertallet været av rent saklige hensyn, fordi man gjerne vil ha større indtægter i statskassen. Man anser nemlig den told som er sat paa disse sydfrugter, bananer og vindruer o.s.v., at være i forhold til værdien for lav, for det er dog væsentlig luksusartikler. Om

end vindruer kan benyttes til syke, saa er det dog for alle friske mennesker en luksu­susartikkel, og det er jo væsentlig friske mennesker som benytter det. Og det hensyn har ganske sikkert for majoriteten været avgjørende, selvom man ikke skal ta dette hensyn til sakens taktiske side, at det var ønskelig at ha minimumssatser som man i tilfælde kunde slaa av paa. Vi maa jo erindre at forholdene med hensyn til Spanien og Portugal er overordentlig vanskelige, og da gjælder det at være godt rustet i det øieblik vi skal til at avslutte en virkelig overenskomst. Engang maa vel den dag komme da vi skal træffe en traktat med Spanien og Portugal.

Stousland: Jeg agter at stemme mot disse toldforhøielser - ikke fordi jeg ikke forstaar de bevæggrunde som kan ha ledet til det, men fordi jeg er ængstelig for at resultatet av det hele blir toldforhøielse og intet andet. Jeg ønsker at undgaa toldkrig, og jeg gaar ut fra at der meget snart vil gives anledning til at gi et bindende uttryk for det i denne sal, og for at kunne staa helt frit, naar spørsmålet om traktatforhandlingerne paa eventuelt frit eller friere grundlag forelægges os, er det jeg anser det sikrest idag at stemme mot dette forslag. Vaabenet i og for sig er efter min mening lidet egnet til at bringe vort land seier i den krig som man læn­gter efter.

F. L. Konow: Jeg har gaat med paa en forhøielse av satsene i overensstemmelse med toldtarifen, hvor der paa side 77 staar:

"Efterhaanden som de med Spanien, Portugal og Frankrike inngaatte overenskomster angaaende innførselstollen for visse varer ophører aa gjelde, bestemmes for efternevnte varer følgende innførselstoll."

Og de satser findes da igjen paa side 3 i propositionen. Jeg hadde ment, at det kunde være tilstrækkelig, naar man nu skulde gaa til underhandling om en ny traktat, at ha de forhøielser paa forskjellige varer, som er nævnt paa side 3 i stortingspropositionen. Det er jo saa, at vi har begyndt en toldkrig; men en toldkrig er et tveegget sverd; det rammer os med hensyn til vore eksportartikler; men jeg synes, det vilde være ubillig haardt, om det skulde ramme os altfor sterkt ogsaa med hensyn til vore importartikler, og jeg vilde meget beklage, om en forhøielse av tolden paa vindruer og bananer skulde bidra til, at disse to varesorter vil bli sat altfor høit op i pris her. Jeg har hørt si, at den omstændighet, at maksimaltolden paa appelsiner forleden dag blev forhøiet, allerede har virket saaledes, at butikprisen paa appelsiner er gaat op. Jeg vilde nødig, at man skulde faa yderligere og unød­dig varefordyrelse paa det nuværende tidspunkt, og jeg er av den opfatning, at en forhøielse saaledes som nævnt her av de satser, som tidligere har været benyttet til dette øiemed - nemlig til at kunne benyttes som prutningsmon - skulde være tilstrækkelig.

Nygaardsvold: Det kan godt være mulig, at det ikke bare er fiskale hensyn, som har været bestemmende for departementet ved avfattelsen av denne proposition, endskjønt selve propositionens tekst gir uttrykk for, at det kun er fiskale hensyn. Det kan godt være mulig, at det under de paagaaende traktatforhandlinger trænges, at man har noget at slaa av paa, som det er sagt her; men der, mente jeg, at man kunde benytte sig av vintolden. Forholdet er nemlig - hvilket ogsaa komiteens ærede formand har git uttrykk for - at det ikke bare er det traktatmæssige forhold, som har været det bestemmende for mange i denne sak, det er ogsaa de fiskale hensyn, det, at man nu vil forsøke at komme ind i en periode, hvori man skal faa pumpet mest mulig av indtægter ind i statskassen ved hjælp av toldskatten. Og jeg frygter for, at ogsaa hr. Castberg vil faa føle det, naar vi kommer litt længer frem, at det er ikke saa snart gjort at gaa tilbake til de lave toldsatser og til frihandelssystemet, naar man nu gir sig toldforhøielserne saa ukontrollert i vold, som han har gjort bare paa grund av traktatforhandlingerne. Jeg har mine tvil om, hvorvidt man vil kunne gaa tilbake til de gamle satser for de ting, det her gjælder, naar man engang har faat traktaten i havn, og jeg frygter desuten for, at denne forhøielse av tolden paa bananer og vindruer vil trække efter sig en forhøielse paa al frugt og muligens ogsaa paa grønsaker. Vi kan vente, til iaar kaldes ifjor, saa vil vi faa se, at den toldforhøielse, som man nu muligens staar i begrep med at foreta, vil bli brukt som argument for, at man forhøier tolden ogsaa paa andre varer, som ikke har det mindste hverken med Spanien eller traktater eller vin eller brændevin at bestille.

Statsraad Hagerup Bull: Kun en kort bemerkning. Det blev av hr. Nygaardsvold anført, at der i propositionen kun er paaberopt de fiskale hensyn. Ja, det er gjort for at avfatte propositionen saadan, at den ogsaa kunde forelægges almenheten i sin tid. Derimot mener jeg, at de uttalelser, som er fremkommet ogsaa fra min side her i debatten, er av den beskaffenhet, at debatten ikke bør offentliggjøres, førend traktatforhandlingerne har fundet sted. Man kan ikke godt fortælle dem, man forhandler med, at man kanske selv frivillig vil reducere disse satser, som man nu skal la sig akkordere med om at nedsætte.

Gunnar Knudsen: Jeg vil bare uttale min tilslutning til komiteens indstilling, som er i overensstemmelse med propositionen, og jeg vil indstændig henstille til repræsentantene at stemme for den. Jeg ser, at der er dissens her, og det var jo forstaaelig, hvis det gjaldt de almindelige toldsatser, og hvis det gjaldt de almindelige forbruksartikler; men propositionen er jo fremkommet av hensyn til vore traktatforhandlinger, forat vi kan ha noget at kjøpslaa med. Det er jo som med en kjøbmand, som har varer at sælge; han maa jo ha noget at sælge, hvis han skal kunne kjøpe noget, og i dette tilfælde er disse toldsatser bekvemme at ha

at kunne slaa av paa, dersom man kan kjøpe indrømmelser fra den anden side; det er jo ikke andet, som tilsigtes. Jeg sier - som jeg vistnok har sagt før her i salen, ialfald har jeg sagt det underhaanden - at min mening er den, at naar det gjælder for eksempel disse sydfrugter, saa kan man gjerne gaa med paa at sætte tolden paa disse til det mindst mulige, gjerne la dem være fri for told. Jeg erkjender, at billige sydfrugter har sin betydning i hygienisk henseende og for folkehelsen, og hensynet til vor egen frugtavl kan man forsøke paa at ordne paa en anden maate; det skal jeg ikke komme ind paa ved denne leilighet, men som sagt jeg tror der kan findes utveie til at ordne det forhold. Men her i dette tilfælde med hensyn til den forhøielse som her foreslaaes, kan det for vinens vedkommende være av fiskal art, og det kan jeg ikke tro at det er saa mange som har betænkelighet ved; men ogsaa for vintolden gjælder det at det er av den slags artikler som man i tilfælde kan gaa med paa nedslag i, dersom det er nødvendig for at opnaa tilfredsstillende vilkaar med den anden part. Alt det der, som regjeringen foreslaar, er det efter min bedste opfatning i Norges interesse at anta, og det skulde staa over enhver anden interesse.

Præsidenten: Præsidenten skal henstille, at debatten blir saa kort som mulig.

Larsen: Jeg vil uttale min tilslutning til hvad hr. Stousland sa. Jeg mener det ikke rigtig er tiden til at gaa til nogen forandring av vor toldtarif nu, naar vi staar midt op i traktatforhandlinger. Vi har vistnok kommet til en overenskomst med Frankrige - hvis ikke ogsaa den er bare foreløbig. Det brror saa meget selvfølgelig paa, hvorledes vi kan komme til en overenskomst med Spanien og Portugal, og da mener jeg som hr. Stousland, at vi vil staa friere til vore forhandlinger ogsaa med disse to lande, Spanien og Portugal, dersom vi ikke rører ved disse satser idag. Hr. Gunnar Knudsen sa, at denne proposition var fremkommet paa grund av de forhandlinger som vi førte med disse lande. Det er en selvfølge. Men jeg mener, at det er netop en grund til at la være at gjøre nogen forandring. Jeg vil likesom hr. Stousland faa lov til at si, at jeg haaber vi snart maa kunne komme i en nærmere forhandling med Spanien og Portugal saaledes at det rigtig snart kan lede til en avslutning. Det gaar ikke an at vi forandrer vor toldtarif nu, naar vi staar oppe i saa vanskelige forhold som vi gjør. I motsætning til hvad hr. Gunnar Knudsen uttalte, er jeg av den opfatning at stortinget gjør absolut uret i at gjøre nogen forandring i toldtariffen, saaledes som vi er stillet. Jeg er bange for at vi kanskje om ikke saa forfærdelig lang tid atter maa gaa til en forandring.

Blakstad: Som jeg uttalte sidst da det var tale om at paalægge yderligere told paa bananer og vindruer, vil jeg ogsaa ved denne leilighet si, at jeg ikke kan være med paa det. Specielt bananer er og bør bli i saa stor utstrækning som mulig et folkenæringsmiddel, og da vil jeg ikke være med paa at lægge yderligere told paa. Det er sagt fra flere talere, at

man skal legge paa denne told paa disse varer for at ha noget at slaa av paa for derigjennem muligens at kunne tilkjøpe sig en fordel. Saavidt jeg kan skjønne gaar alle som har uttalt sig i denne retning, ut fra at vi skal faa disse traktater iorden derigjennem. Jeg er slet ikke saa sikker paa det. Og hvis man ikke faar disse traktater iorden, skal man saa beholde denne høiere told, eller skal man etterpaa si som saa - vi slaar ned tolden allikevel? Jeg synes det tar sig ganske underlig ut. Det sikreste og klokeste er efter min mening at vi ikke legger paa tolden for disse varer som bør bli et folkenæringsmiddel i størst mulig utstrækning. Jeg vil stemme mot forhøielse av tolden paa bananer og vindruer.

Tønder: Jeg gaar ut fra at man i vinlandene er klar over hvilke minimumssatser som er gjældende hos os nu, og saa vil de i de samme vinlande komme til at erfare, at man her nu midt under forhandlingerne har fundet paa at forhøie disse minimumssatser. Jeg tror derfor at de gode herrer som man faar at gjøre med i Spanien og Portugal, vil kræve uten videre, at man tar bort disse satser som er git ved en saadan foranledning utenat vi faar noget igjen. Jeg tror ikke det vil bli noget som man kan bytte sig til nogen fordel for fra Spaniens og Portugals side, naar de der nede med nogen ret til vil kunne si at det er et fif man i Norge har fundet paa. Jeg kan derfor henholde mig til hvad hr. Nygaardsvold har sagt, og stemme for hans dissens. Jeg er med ham bange for, hvordan det end gaar eller ikke gaar med traktaterne, at har man engang faat disse toldsatser paa disse varer, blir det vanskelig at faa dem væk igjen. Det er jo minimalsatserne det her gjælder, det er de toldsatser som er gjældende likeoverfor de lande som vi har handelstraktater med. Jeg stemte for de høieste satser, da det gjaldt maksimalsatserne, men det forhindrer ikke at jeg kan stemme for de mindste satser, naar det gjælder minimalsatserne.

Hoel: Jeg vil gjerne faa lov til at motivere min stemmegivning i denne sak derhen at jeg helt ut slutter mig til de uttalelser som er fremkommet fra hr. Stousland. Hvis vi mener, at vi nu har været særlig lure eller underfundige, saa tror jeg vi i høi grad tar feil. Det lille fif, vi her har fundet paa, vil meget let bli gjennomskuet av vor motpart under de fortsatte forhandlinger, og vil derfor være ganske virkningsløst. Forøvrig vil jeg ikke tilbakeholde den bemerkning at jeg for mit vedkommende har en sterk forutanelse om, at dette tiltak bare er en liten station paa vor nye vei til Canossa.

W. Konow: Likeoverfor de uttalelser der er kommet fra hr. Tønder og den sidst ærede taler, vil jeg fremhæve at dengang vi hadde forhandlinger med Spanien i 1891 og 1892, da spilte sydfrugter en stor rolle, og vi nedsatte tolden paa sydfrugterne meget betydelig. Det er disse da lave toldsatser som har staat i vor toldtarif, og Spanien vilde ikke finde det besynderlig at vi nu igjen forhøier disse toldsatser. For endel kan det være som sagt av hensyn til kommende

traktatforhandlinger, men det betyr i realiteten forhøielse av satserne, dog ogsaa av reelle grunde og prohibitive grunde. Vi vil kanskje kunne nedsætte dem hvis vi kan faa en vintraktat med Spanien, men at de bør forhøies disse toldsatser - hvor meget det kan jeg la være usagt - det maa vi hævde, de maa forhøies i forhold til sin værdi og i forhold til de toldsatser vi har for andre varer av lignende art. Ogsaa for vor indenlandske frugtavl kan det ha sin betydning.

Gunnar Knudsen: Bare et par ord. Jeg vil understreke at det her hverken er lurhet eller underfundighet, men det er ret og slet at Norge i tilfælde har samme standpunkt og gaar de samme veie som de lande vi forhandler med. Spanien spurte ikke os om de maatte faa lov at forhøie klipfisktolden til en høide saa stor at det er det samme som prohibitive satser. Men naar Spanien har gjort det, maa vi i selvforsvarets interesse gjøre det samme, og gjør vi ikke det samme, gaar vi paa forhaand en Canossagang, og jeg har vanskelig for at tro at det norske folk vil finde sig i det. De repræsentanter som hævder og som bidrar til at vort land skal gaa ydmykelse imøte, de repræsentanter gratulerer jeg ikke paa forhaand.

Præsidenten (Buen): Jeg vil som repræsentant faa lov til at motivere min stemmegivning. Hr. Stousland sa at han vilde undgaa toldkrig med Spanien, det lar sig ikke gjøre, vi er i toldkrig med Spanien, og den krig maa kjæmpes ut. Hvis det var saa at jeg hadde den samme opfatning som hr. Nygaardsvold og hr. Tønder, vilde ogsaa jeg stemme mot disse satser. Jeg vilde føle mig forpligtet til det, men netop fordi jeg ikke vil ha det foreliggende tilfælde forbundet med vor stilling til toldpolitikken i det hele tat, netop derfor mener jeg at jeg kan stemme for prohibitive satser overfor spanske varer av hvilkensomhelst art, netop under henvisning til det partiprogram jeg er valgt paa, og som anviser mig en linje i vor traktatpolitikk, netop derfor vil jeg stemme for komiteens indstilling. Jeg vil endvidere ha sagt at aldrig skal nogen faa mig med paa den betragtningsmaate som gjorde sig gjældende fra komiteens formands, hr. Konows side, at det ogsaa var andre grunde, fiskale grunde, toldpolitiske grunde i sin almindelighet som skulde tilsi os at forhøie toldsatserne paa disse sydfrugter. Jeg tar paa det skarpeste avstand fra det og vil hævde som min mening, at saa snart vi har ført toldkrigen med Spanien tilende, med vinlandene tilende, saa skal tolden paa sydfrugter væk. Jeg vil helst ha dem aldeles frie. Jeg vil derfor ha understreket dette at det er netop for at kunne hævde mit partipolitiske programs linjer i traktatpolitikken at jeg nu som ved forrige anledning finder det nødvendig at stemme for komiteens indstilling. Jeg ser altsaa dette litt anderledes end de herrer som av de samme grunde stemmer imot. Jeg maa selvfølgelig beklage at vi ikke har hat tid til at drøfte tingene indbyrdes i vor gruppe, men er henvist til at ta standpunkt hver for sig, men det er ikke noget at gjøre ved det, men dette er min begrundelse for min stemmegivning.

Lykke: Det maa være en misforstaaelse av den ærede præsident at dette gjelder de maksimalsatser som skal anvendes i toldkrigen mot Spanien, de har været tidligere fikseret. Det vi behandler idag, det er de minimalsatser som skal være gjældende for importen av sydfrugter i det hele tat, og derved faar de jo en fiskal karakter.

Tønder: Jeg vil si det samme som præsident Lykke nu sa, at det gaar ikke an at føre krig med Spanien paa den maate som den ærede repræsentant hr. præsident Buen anførte, for det blir krig vi fører for os selv. I toldkrigen med Spanien gjelder de maksimalsatser vi har vedtat; disse satser skal ikke gjælde overfor de land som vi er i toldkrig med, men de skal gjælde overfor de lande vi lever i fred med.

Gunnar Knudsen: Jeg er meget forbauset over hr. Lykke. Jeg trodde da ialfald han forstod traktatpolitikken. At han ikke forstaar at dette er et led i vore traktatforhandlinger! Det er jo klart, at det er netop minimalsatser, det kan være spørsmaal om. Hvis man faar en overenskomst med et andet land og ingen toldkrig føres, gjelder minimalsatser. Nu er det klart, at det er en fordel for disse lande, som producerer baade vin og sydfrugter, at de faar den ordinære toldsats lav, det maa være likefrem, og naar vi legger paa de ordinære toldsatser, er det, fordi at under de forhandlinger, som paagaar og vil videre bli optat, er det jo nok saa naturlig, at de herrer paa den anden side erklærer: Ja men nu har dere lagt paa tolden baade paa vin og sydfrugter, og det passer os meget daarlig, selv om vi faar traktat med dere, der er lagt paa tolden baade paa vin og sydfrugter, og det kan vi ikke være med paa. Vel, det kan hände, at vi fra vor side vil sette ned disse satser, hvis vi faar tilsvarende indrømmelser fra deres side. Saa det er netop et vaaben i traktatforhandlingerne. Men jeg er bange for, at de herrer paa den anden side, som ikke vil være med paa disse toldsatser, ikke vil være med paa at skaffe vore norske forhandlere og Norge i det hele tat vaaben under denne kamp - jeg er bange for, at deres syn er forblendet av andre hensyn, og det beklager jeg.

Præsidenten (Buen): Jeg vil som repræsentant faa lægge til det, jeg sa, at jeg specielt har fæstet mig ved de uttalelser, som kom fra hr. Castbergs side. Han er selv med blandt forhandlerne og er inde paa disse ting og vet, det er nyttig at ha det i bakhaand under forhandlingerne, derfor kan jeg ikke se bort fra det og ser det fuldstændig paa samme maate som nu sidst av hr. Gunnar Knudsen fremholdt. Jeg gaar ut fra, at Stortinget til enhver tid har herredømme over sine toldsatser, de gjelder jo indtil videre, og det er ikke fastslaat, at disse toldsatser under enhver omstændighet skal gjælde indtil næste behandling av den ordinære toldtarif. Stortinget har vel herredømmet over toldsatserne til en hvilkensomhelst tid, og hvis forhandlingerne tilsier os det, saa har vi fri adgang til at sløife toldsatserne paa et senere tidspunkt, hvilken tid det end maatte indtræffe. Slik er mit

syn paa det ialfald, og jeg vil forhøre, om ikke den forstaaelse er rigtig.

Ivarsson: Der er en ting, som staar noget uklart for mig her. Det er blit sagt, at det skulde være væsentlig av taktiske hensyn, at vi forhøiet disse minimalsatser, som omhandles i propositionen, for da skulde vi ha noget at slaa av paa under traktatforhandlingerne, forutsat at det lykkes os at komme til forstaaelse med f.eks. Spanien. Hvad er saa meningen med det? Er det saa at forstaa, at hvis vi kommer til en enighet med Spanien, saa skal vi overfor Spanien alene eller Spanien og Portugal alene gjøre indrømmelser, men forøvrig i sin almindelighet la de nu forhøiede minimalsatser bli staaende? Eller er det saa at forstaa, at hvis vi kommer til enighet med disse lande, skal vi foreta en nedsættelse av minimalsatserne i det hele? Jeg har ikke faat det rigtig klart. Hvis det skal forstaaes paa den første maate, at planen er at forhøie minimalsatserne nu for siden i tilfælde av en eventuel overenskomst med Spanien og Portugal at indrømme disse lande en særlig begunstigelse, mens vi overfor de andre opretholder de nye minimalsatser, saa vil jeg si, at jeg synes, at der er ikke noget egentlig indbydende ved det, og under enhver omstændighet vil jo forholdet bli det, at disse forhøiede satser vil i den tid, som medgaar, indtil vi faar ordnet traktatforholdene, virke ikke bare overfor visse varer fra Spanien og Portugal, men overfor de samme varer, uanseet, hvor de kommer fra. Jeg vil i den forbindelse faa gjøre opmerksom paa, at da vi sidst var inde paa dette spørsmål, blev det fra den anden side med styrke fremholdt netop dette, at disse varer fik vi for en stor del fra andre lande, og minimalsatserne skal vel gjælde overalt, uanseet, hvor varerne kommer fra?

Hvad nu selve den foreslaaede taktik angaar, at vi nu skal lægge paa for siden at ha noget at slaa av paa, vil jeg si, at den forekommer mig i den grad klok, at det nærmest blir til, at vi lurar os selv, det blir en slags jødepolitikk. Det minder mig litt om en historie, som jeg har læst engang: Moses fandt, at hans forretning ikke gav den fortjeneste som hans fars, Abrahams, og beklaget sig over det. Saa sa Abraham: "Min søn, du skal sælge billig, saa gjør du store forretninger." Sønnen kunde ikke forstaa det, at han skulde tjene godt ved at sælge billig og bad om en nærmere forklaring. "Jo naturligvis, du skal først lægge paa og siden skal du sælge billig, saa tjener du." Nu kan det hände, at det gaar an, naar jøderne lurar bønderne, men jeg tror ikke, det gaar an, om vi forsøker at lure Spanien paa den maate eller andre lande, vi er i underhandling med, de vil ganske sikkert, som det blev nævnt av en taler isted - jeg tror, det var hr. Tønder - de vil ganske sikkert gaa ut fra, ikke de minimalsatser, som vi fastsætter idag, men de minimalsatser, som har været gjældende tidligere og i længere tid.

Jeg vil tilslut faa tilføie, at naar jeg ikke finder grund til for mit vedkommende at gaa lenger her, end komiteens mindretal gjør, saa er det ikke, fordi jeg tar noget særlig hensyn til Spanien - jeg tror spanierne greier sig selv, de

har ikke behov for, at vi tar særlig hensyn til dem, og jeg føler mig paa ingen maate kaldet til det - jeg tar kun hensyn til vore egne interesser, og jeg kan ikke paa nogensomhelst maate finde, at vi tjener vore egne interesser ved at vedta en forhøielse av minimalsatserne her idag. I det ræsonnement tror jeg, hr. Tønder har ret, at naar man skal ha et vaaben under en toldkrig, da blir det i al sund fornufts navn maksimalsatser man spør om, og ikke minimalsatser.

Lykke: Hr. Gunnar Knudsen maa jo ganske ha misforstaat mig. Mine ytringer var jo foranlediget av den ærede præsidents uttalelser, som gik direkte løs paa den nuværende toldkrig med Spanien. Jeg uttalte heller ikke noget om mit eget standpunkt til dette, og jeg forstaar vigtigheten av, at man paa enkelte artikler forhøier minimalsatserne. Men man maa jo være ganske klar over at man indfører en hel del av disse ting bl.a. fra Italien; derved rammes vor import over det hele. Jeg agter at stemme for de foreslaaede satser og med mindretallet forsaavidt bananer angaar.

F. L. Konow: Jeg kan henholde mig til hvad der er fremholdt fra en tidligere taler, at minimalsatser gjelder for venligsindede nationer. Det er jo de satser, som skal erlægges for varer, som importeres fra lande, som vi altsaa har traktater gaaende med: Maximalsatserne er rettet mot de lande, som vi er i toldkrig med. Den ting at kunne ha lave minimalsatser kan meget godt virke derhen, at det kan være en tillokkelse netop for de lande, som man er i toldkrig med, at de vil søke at komme tilbake til et godt handelssamkvem med Norge, fordi vi har rimelige satser. Jeg tror ikke saa meget paa, at en ekstraforhøielse eller hvad man nu vil kalde dette, for 2 satsers vedkommende vil ha nogen særlig betydning likeoverfor den toldkrig, vi nu har med Spanien. Det er saalangt fra at jeg tror vi derved for disse 2 satsers vedkommende kan vinde noget ved en ekstra prutningsmond, at jeg mener, at hvis disse 2 satser blir sat op, kan det virke mere støtende end egentlig lettende for forhandlingerne. Vi foretar kun en regulær forhøielse av minimalsatserne, som Spanien har grund til at vente sig, utenfor det vil jeg nødig være med. Naar man nu skal sette op disse satser, vil de uvilkaarlig komme til at bli staaende en tid fremover, idet som bekjendt Stortinget kun behandler sin toldtarif én gang om aaret. Det er en aarlig behandling, som Stortinget gir toldtarifen, og det er ingen grund til at anta, at disse forhøielser saa let vil komme ut av toldtariffen, naar de engang er kommet ind.

Statsraad Hagerup Bull: Hr. Ivarsson rejste det spørsmaal om en nedsættelse av toldsatserne efter overenskomsten med Spanien vilde virke kun i forhold til Spanien, om man overfor andre lande vilde beholde de høiere minimalsatser, man nu har fastsat. Aldenstund man har det system, at minimalsatser gjelder overfor alle ikke specielt undtagne lande, saa vilde en nedsættelse overfor Spanien ogsaa komme alle andre lande tilgode uten videre. Det er ganske sandt som hr. Ivarsson sa,

at i mellemtiden, inden man kommer til en ny avtale, eller indtil det viser sig, at man overhodet ikke avtaler noget, og man derfor finder at burde ordne sine toldsatser uten hensyn til traktatforhandlingerne, vil disse forhøiede toldsatser bli fiskale. Det er ganske riktig, det er desværre saa, at det er en meget vanskelig kunst at faa en æggekake uten at slaa æg istykker. Selv de som har meget sterkt imot at forhøie disse satser, naar det skal gaa ut over konsumenterne, selv de vil ikke kunne skjænke vore forhandlere det vaaben paa dette punkt, som de kan komme til at trænge, uten at man til en viss grad blir nødt til at ofre disse konsumenters interesser. Men naar man siger, at det ikke kan være av interesse for vore forhandlere at ha dette vaaben, skal man dog først og fremst spørge: hvad mener forhandlerne selv? Og det er sikkert at forhandlerne selv mener at de trænger dette vaaben. Det er ganske naturlig at, naar man kommer til forhandlinger, er det ikke nok at si: Her er vor minimaltarif, det er hvad vi kan gi til gjengjæld for det dere vil gi for at komme til en overenskomst med os. Det kan være nødvendig at gaa længere og si: Vi kan gjøre indrømmelser paa det og det punkt. Hvis man ikke kan gjøre nogen videre indrømmelser, hvis man har sat sine satser saa lavt, at man ikke synes man med rimelighet kan gaa lavere, da har man skadet sig selv. At Spanien skulde gaa ut fra, at vi uten videre vilde gaa tilbake til de tidligere gjældende minimalsatser og ikke i tilfælde beholde de nu forhøiede satser, det er ogsaa blit sagt. Men jeg mener det er ganske ugrundet. Saaledes som toldforholdene, skatteforholdene idetheletat, nu ligger an ute i verden, vil ingen forundre sig over at man gaar til toldforhøielse overfor saadanne artikler som der her er tale om. Alle vil finde det naturlig. Det er ogsaa underhaanden blit vakt det spørsmaal, om det ikke vilde skade vort forhold for eksempel til Frankrige og Portugal, hvis man her gaar til forhøielse. Nei, man er ogsaa i de lande fuldstændig paa det rene med at i den finansielle stilling, som Norge likesom andre lande befinner sig i, er det ganske naturlig at man gaar til slike forhøielser. Det er ikke en hund som vil gjø av det.

O. C. Muller: Ja det var netop det sidste som den ærede finansminister nævnte, som jeg nu er noget ængstelig for; det er nemlig det portugisiske forhold. De har jo ikke gaat til nogen forhøielse paa sin fisketold. De har det eneste større marked vi nu har aapent, og traktaten utløper der om et par maaneder. Skulde de i denne toldforhøielse paa nuværende tidspunkt ogsaa se noget av en uvenlig handling fra norsk side, vilde det ha meget ubehagelige virkninger for den fiskeexport som skal foregaa i den nærmeste fremtid til Portugal. Jeg er enig i at Spanien har anvist veien, idet det forhøiet sin minimalsats fra 24 til 36 pesetas, saa det er ikke andet man gjør her end at beskytte sig paa den samme maate, og er vi enfoldige har Spanien i hvert fald været enfoldig først. Jeg kan derfor ikke slutte mig til dem som vil stemme imot propositionen. Jeg tror det har sin betydning, uanset om forhandlingerne blir ført paa basis av kontingenteringssystemet eller paa basis av fri indførsel av

hetvin, at man har dette vaaben; jeg kan ikke komme bort fra det. Men jeg tror ogsaa at dette forhold med bananer og vindruer er av noksaa underordnet betydning; særlig bananer tror jeg har en noksaa underordnet betydning for Spanien. Efter de uttalelser som er fremkommet fra hr. Gunnar Knudsen - under den nuværende situation - at de toldsatser for sydfrugter man nu vedtar ikke vil bli opretholdt, naar det hele i sin tid kommer i orden, hvad vi faar haabe vil ske snart, - efter de uttalelser finder jeg at kunne stemme for indstillingen.

W. Konow: Likeoverfor hr. Ivarsson vil jeg fremholde, at naar vore toldsatser tidligere har været nedsat overfor et enkelt land, har det altid været en almindelig nedsættelse, og det er klart, at nedsætter vi minimalsatserne maa det gjælde likeoverfor alle lande. Men i og for sig er disse satser for lave; de blev nedsat betydelig efter de sidste forhandlinger med Spanien, og de maa forhøies hvis vi ikke skal staa aldeles blottet for vaaben. Det vil uvilkaarlig fordres at maksimalsatserne skal frafaldes, men det som virkelig er et offer fra vedkommende land som forhandler, det er at ogsaa minimalsatserne nedsættes; det er det som har været betragtet som et virkelig offer, som et virkelig vaaben under den slags forhandlinger, og det faar vi da benytte. Vi faar ikke stille os aldeles blottet for de vaaben vi har, de kan være snaue nok, jeg indrømmer det, det kan være smaat beventd, men lidt maa vi dog ha.

Blakstad: Den ærede repræsentant hr. Gunnar Knudsen betegnet alle dem som ikke kunde stemme for denne indstilling som forblindede. Ja, jeg er av den opfatning, at man skal være forsigtig med at paalægge told paa det, som jeg vil betegne som nyttige næringsmidler, og jeg mener at hr. Gunnar Knudsen har ingen ret til at betegne os som forblindede, fordi om vi har den opfatning. Jeg for mit vedkommende forbeholder mig til enhver tid at ha den mening som jeg efter overveielse finder rigtig, og jeg tar da ikke imot den betegnelse, at jeg er forblindet, fordi om jeg ikke har den samme opfatning som hr. Gunnar Knudsen. - Saa vil jeg si en ting til. Der er snakket om, at man maa ikke ta vaabenet ut av forhandlernes hænder. Det forbauser mig, at man ikke har tænkt paa et andet vaaben, som kanske er likesaa kraftig. Vi har den utvei, hvis vi ikke kommer til et rimelig resultat med dem vi underhandler med, det er at lægge paa tolden efterpaa. Det kan man benytte, og det tænker jeg er et likesaa kraftig vaaben; der er saaledes andre veie at gaa.

Den almindelige debat var hermed avsluttet.

Komiteen hadde indstillet:

I tariffen for innførselstollen og for tara forhøies satsene for følgende varer til efternevnte beløp:

L-nr. 164 vindruer ..... 1 kg. kr. 0,50 (minimal)

Møte for lukkede dører, Stortinget 18. juni 1921

Votering:

Komiteens indstilling under L.nr. 164 bifaldtes med 61 mot 35 stemmer.

De 61 representanter var: Getz, Buen, Galtvik, Okkenhaug, Aavatsmark, Hegge, Sivertsen, Schei, Wolden, Holtsmark, Venger, Spangelo, Næss, Hovland, Erdal, Indrehus, Faleide, Gerhardsen, Myklebust, Mohr, Mjelde, Skaar, Sannes, Gunnar Knudsen, Klonteig, Halvorsen, Aas, Kummeneje, Hagb. Lund, W. Konow, Grue, Olsen Nauen, Nalum, Rustad, Tronrud, Heggelund, O.C. Müller, Belland, Eiesland, Værland, Skjulestad, Aamlid, Lande, Andersen Grimsø, Djupvik, Ellingsen, Joakimsen, Caroliussen, Moltu, Vassbotn, Fjørli, Otterlei, Mork, Maseng, K. Kleppe, Austbø, Davidsen, Aarstad, Rud, Foshaug, Lykke.

De 35 representanter var: Nygaardsvold, Bjørnskau, Larsen, Sverdrup, Morell, Færøvik, F.L. Konow, Hoel, Owe, Wang, Rømcke, C.O. Lund, Blakstad, Ivarsson, Stolt-Nielsen, Juland, Sjøli, Aarsrud, Bondesen, Sollie, Sandaas, Magnus Nilssen, Frk. Platou, Hambro, Marcussen, Sanne, Magnussen, Tollefsen, Enge, Stousland, Berntsen, Smedsrud, Gjøstein, Moe, Tønder.

Fraværende var Huus, Dietrichson, Hroar Olsen, Tvedt, Hornsrud, Kopseng, Horgen, Bernhard Hanssen, Otto Müller, Trøtteberg, Gunnestad, Wegger, Bentzen, Lian, Krukhoug, Castberg (forf.), Mjøen, Dæhlen, Wollnick, Hoffstad, Moseid, Kulstad, Vegard, Høgset, Dahl, Finnestad, Ek, Torjusen, Gausdal og Bang.

Videre var indstillet:

L. nr. 165
friske bananer .... 1 kg. kr. 0,10 ("), kr. 0,40 (maksimal)
L. nr. 172
tørrede bananer ... 1 " " 0,15 ("), "

Votering:

Komiteens indstilling under L. nr. 165 og 172 bifaldtes mot 36 stemmer.

Videre var indstillet:

L. nr. 773 musserende vin
paa flasker ..... 1 liter " 3,00 ("), " 5,00 (")
L. nr. 774 annen vin
paa flasker ..... 1 " " 1,50 (")
L. nr. 775 vin paa fustasjer
eller krukker inntil 21 pct.
alkoholstyrke ..... 1 kg. " 0,70 (")

Votering:

Komiteens indstilling under L. nr. 773, 774 og 775 bifaldtes mot 4 stemmer.

Videre var indstillet:

Beslutningen trer ikraft straks handelsoverenskomsten med Frankrik dertil gir adgang.

Statsraad Hagerup Bull: Efterat den midlertidige overenskomst med Frankrig idag er traadt i kraft og den handelsoverenskomst hvortil der her sigtes er traadt ut av kraft, kan den sidste tilføielse her gaa ut, saa det kommer til at lyde: "Beslutningen træder i kraft straks".

Præsidenten: Præsidenten gaar ut fra at komiteens indstilling forandres i overenssstemmelse med statsraadens forslag.

Votering:

Komiteens ændrede indstilling til slutningsbestemmelse bifaldtes mot 4 stemmer.

Præsidenten: Præsidenten foreslaar at forhandlingerne foreløbig ikke blir at offentliggjøre, men at bestemmelse derom eventuelt maa fattes av præsidentskapet, mens derimot beslutningerne offentliggjøres.

Statsraad Hagerup Bull: Jeg henstiller at heller ikke beslutningen offentliggjøres forinden man har kunnet kommunisere den til toldkamrene. Den kgl. kundgjørelse vil bli utfærdiget ieftermiddag og umiddelbart derefter vil der bli telegraferet til toldkamrene. Men før det kan ske bør selvfølgelig ikke beslutningen offentliggjøres.

Votering:

Præsidentens forslag - forhandlingerne blir foreløbig ikke at offentliggjøre - bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: I henhold til statsraadens uttalelse foreslaar da præsidenten videre at beslutningerne blir at offentliggjøre efter nærmere besked fra departementet.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Protokollen blev derefter oplæst og enstemmig godkjendt.

Møtet hævet kl. 14.25.